2,2–3 m gylio glūdėjo pastatų atstatymo ir inžinerinių tinklų įrengimo metu suformuoti piltiniai grunto sluoksniai. Įžemis pasiektas H_{abs} 107,60–107,95 m aukščiuose. Kiemo paviršiaus žeminimo darbų metu 617 m^2 plote nuo paviršiaus iki 50–90 cm gylio fiksuoti vien XX–XXI a. suformuoti grunto sluoksniai.

Sklype aptikti iki 4,18 m storio XVII a. vidurio – XXI a. sluoksniai. Radiokarbono metodu datavus angliuką iš struktūros, gauta XV a. data. Surinkti 1291 vienetai masinių radinių, daugiausia XVI a. pabaigos – XVIII a. keramikos (4 pav.), 1189 vienetai gyvūnų kaulų ir jų fragmentų, bei 159 vienetai ypačiųjų radinių (5 pav.). Įžemis sklypo P dalyje fiksuotas H_{abs} 107,69–108,20 m aukščiuose (2,4–2,91 m gylis), įgilintose struktūrose siekia H_{abs} 106,14 m (4,18 m gylis). Š – H_{abs} 106,70–106,79 m (2,81–2,91 m gylyje).

Vilniaus Street 41

Investigation of the plot at Vilniaus Str. 41 involved the comprehensive excavation of a 562.74 m^2 area and the survey of a 740.55 m^2 area (Figs. 1–3). Partially preserved layers dating from between the second half of the 17th and the 18th century were recorded on the SW–W side of the plot, in the vicinity of the building reconstruction works. Archaeological layers in the rest of the plot were largely disturbed by the installation of utility networks in the second half of the 20th and the early 21st century. The remains of previous structures discovered in the S–SW end of the plot date from between the second half of the 17th and the early 20th century, whereas the date of the construction and use of the structural remains in front of Vilnius Str. 41A was indeterminate. Finds span the 15th–20th centuries, with the bulk comprised of 17th-century domestic pot sherds (Figs. 4–5).

Mindaugas Mačiulis

Sodų gatvė 23

2021 m. lapkritį Vilniuje, Sodų g. 23 pastato viduje vykdyti detalieji tyrimai, susiję su pastato konstrukciniais tyrimais. Jų metu rankiniu būdu iki pastato sienų pamatų apačios ištirti 4 2x2 m dydžio plotai 1–4, iš viso 16 m^2 (1 pav.). Nagrinėjama teritorija įvairiais miesto istorijos laikotarpiais yra buvusi Vilniaus posesija 1235/1236. Už miesto gynybinės sienos buvusiame Rūdininkų priemiestyje, prie Šv. Stepono gatvės buvusi valda formavosi XVIII a. pabaigoje. XIX a. pradžioje minima, kad joje jau stovėjo mūriniai namai. Sklype prie Sodų gatvės pagal architekto V. Gorskio projektus 1890 m. pastatyti du triaukščiai namai: Sodų g. 21, dabar Sodų g. 23, ir Sodų g. 23 (neišlikęs). Sklype archeologiniai tyrimai anksčiau nevykdyti, artimiausius ir informatyviausius tyrimus į ŠR nuo sklypo esančiame Sodų g. 12, 14 sklype 2006 m. vykdė S. Sarcevičius (*ATL 2006 metais*, 2007, p. 381–384) ir 2019 m. V. Vėževičienė (*ATL 2019 metais,* 2020, p. 370–372). Iš viso tyrimų metu ištirtas apie 800 m^2 plotas, fiksuoti net iki 4,6 m storio kultūriniai sluoksniai, datuojami nuo XVI iki XX a. Taip pat surasta XIX–XX a. statinių, grindinių ir jų fragmentų.

2021 m. tyrimų metu rasti nuo 50 cm iki 3,2 m bendro storio XVII–XX a. kultūriniai sluoksniai, storėjantys dabartinės Sodų gatvės link. Plotuose po paviršiniais 10–15 cm cemento, 20–30 cm dulkaus statybinio laužo sluoksniais rastas 10–65 cm storio XIX–XX a. pradžios piltinės kilmės juodžemio sluoksnis, susiformavęs greta pastato vidinių sienų. Sluoksnyje surasta XIX–XX a. keramikos, XIX a. fajanso dirbinių fragmentų, XVII–XVIII a. būdingos keramikos fragmentų, stiklinių butelių fragmentų bei osteologinės medžiagos. Po

1 pav. Tyrimų vietų situacijos planas: mėlyna punktyrine linija pažymėta dabartinio sklypo riba; raudonais kvadratėliais – tyrimų vietos pastato viduje. M. Mačiulio brėž.

Fig. 1. Plan of the excavation area: blue dashed line indicates current plot boundary; red squares mark the trenches inside the building.

šiuo sluoksniu tik šurfe 3 surastas iki 1,6 m storio (piltinės kilmės?) juodžemio sluoksnis. Sluoksnyje surasta ir inventorinta XIX–XX a. keramikos, XIX a. fajanso dirbinių fragmentų, XVII–XVIII a. keramikos fragmentų, stiklinių butelių fragmentų (vyrauja kakleliai), nedaug įvairių XVI a. pabaigos – XVII a. pradžios plokštinių frontalinių, frizinių koklių fragmentų. Taip pat sluoksnyje rasta osteologinės medžiagos. Po anksčiau minėtais sluoksniais plotuose 1–3 rastas iki 40 cm storio XVII–XVIII a. sluoksnis – ankstyviausias sluoksnis, rastas tyrimų vietose, susiformavęs iki pastatant dabartinį pastatą, todėl jis dalinai perkastas įrengiant dabartinio pastato pamatus. Sluoksnyje rasta nedaug to laikmečio glazūruotos ir neglazūruotos keramikos šukių, langų stiklo, 1 butelio fragmentas, XVI a. pabaigos – XVII a. I pusės plokštinių koklių fragmentų bei nedaug osteologinės medžiagos.

Tyrimų metu nustatyta, jog dabartiniai pastato pamatai yra 60 cm storio ties jo V dalimi bei iki 320 cm storio ties jo R dalimi (2–3 pav.). Įrengiant pamatus perkasti vietoje buvę ankstyvesni XVII–XIX a. archeologiniai sluoksniai. Plotuose atlikus atidengtų sienų ir jų pamatų architektūrinius tyrimus nustatyta, jog dabartinis pastatas statytas XIX a. II pusėje, rekons-

2 pav. Plotas 3 tyrimų metu iš PV. M. Mačiulio nuotr.

Fig. 2. Area 3 mid-excavation, a view from the SW.

3 pav. Plotas 2 tyrimų metu iš PV. M. Mačiulio nuotr.

Fig. 3. Area 2 mid-excavation, a view from the SW.

truotas XX a. I pusėje. Ankstesnių užstatymo pėdsakų neaptikta. Sienos vienalaikės su jo pamatais. Iš viso tyrimų metu rasti ir inventorinti 236 radiniai, kurie perduoti LNM. Tyrimų metu surasta negausi osteologinė medžiaga perduota VU BTC tolesniems tyrimams.

Sodų Street 23

Comprehensive excavation took place inside the building at Sodų Str. 23, Vilnius. Four 2x2 m areas, measuring 16 m^2 in total (no. 1–4, Fig. 1), were excavated down to the base of the wall foundations. The overall thickness of the 17th–20th-century layers recorded at the excavation site ranged from 50 cm to 3.2 m, with the thicker end facing in the direction of modern-day Sodų Street (Fig. 2). It was determined that the current building was erected in the second half of the 19th century, and the construction of its foundations disturbed the pre-existing 17th–19th-century deposits.

Ieva Masiulienė

Lydos gatvė 3

2021 m. atlikti detalieji tyrimai Vilniaus senamiesčio (UK 16073) teritorijoje, sklype Lydos g. 3. Dabartinio sklypo užstatymą sudaro dviejų aukštų pastatas ties Lydos gatve, PR dalyje 2 aukštų ūkinis pastatas ir nedidelis kiemelis. Sklypas yra 62 Vilniaus senamiesčio kvartale (istorinės 360 miesto posesijos dalis), išsidėsčiusiame tarp Pylimo, Žemaitijos, Šv. Mikalojaus, Pranciškonų ir Lydos gatvių. Kvartalas formavosi istoriniame miesto branduolyje, greta miesto gynybinės sienos. Ankstyviausias šios miesto dalies apgyvendinimas siejamas su seniausiu Vilniaus pranciškonų vienuolyno įkūrimu XIV a. pabaigoje prie kelio į Trakus. Ankstyviausiuose žinomuose Vilniaus miesto planuose užstatymas tiriamoje vietoje nedetalizuojamas. Kvartalo užstatymas pavaizduotas 1798 m. miesto plane, kur fiksuotas galu į Lydos gatvę stovintis pastatas, besitęsiantis iš Š į P. Pastatas tęsėsi į kvartalo gilumą, už dabartinio sklypo ribos, o ŠR dalyje vaizduojamas medinis (?) užstatymas.

Archeologiniai tyrimai sklype Lydos g. 3 vykdyti ir anksčiau. Tiriamo pastato viduje ir greta jo 1975 m. I. Jučienė vykdė žvalgymus, tačiau ataskaitoje tirti plotai nepažymėti, tik trumpai aprašytos 9 žvalgytos perkasos (*LIIR*, f. 1, b. 568). Lydos g. 3 – Žemaitijos g. 4 kieme 1982 m. atlikti žvalgymai (S. Patkauskas). Jų metu nustatyta, kad tiesiamos šiluminės trasos vietoje iki 1,5 m gylio kultūriniai sluoksniai sunaikinti ankstesnių statybos darbų metu, o kiemo Š dalyje 10 cm gylyje aptiktas XVIII a. pabaigos – XIX a. mūro fragmentas (*LIIR*, f. 1, b. 956). 2005 m. sklype atlikti žvalgomieji tyrimai ir žvalgymai numatomų atstatyti pastatų vietose (S. Sarcevičius). Šurfe (6,5 m^2 dydžio) fiksuotas 2,8 m storio kultūrinis sluoksnis ir XVIII–XIX a. pastatų liekanos. Žvalgytoje tranšėjoje (42 m^2 dydžio plotas) iki 1,4 m gylio fiksuoti du kiemo grindinių lygiai (XVIII–XIX ir XIX–XX a.), tirtas kultūrinis sluoksnis su XVI–XVIII a. datuojamais archeologiniais radiniais (*ATL 2005 metais,* 2006, p. 354–356). Sklype 2018 m. projektuojamų inžinerinių tinklų vietoje atlikti archeologiniai tyrimai (T. Ivanauskas). Ištirtas 2x1 m dydžio šurfas ir 5x1,5 m dydžio perkasa, žvalgytas 30 m^2 plotas (tranšėja). Projektuojamų inžinerinių tinklų vietoje nustatyta, kad didžioji dalis kultūrinių sluoksnių suardyta ankstesnių žemės judinimo darbų metu. Archeologiškai vertingas sluoksnis aptiktas 5 m ilgio atkarpoje su dviem kultūrinio sluoksnio horizontais, datuojamais XVI–XVIII a. (*ATL 2018 metais,* 2019, p. 394–397). 2018 m. sklype žvalgytas apie 36 m^2 dydžio plo-